

K.K.T.C

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN – EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

1958-1974 YILLARI ARASI KIBRIS'TA
YAŞANAN CANLI HATIRALAR

MEZUNİYET ÇALIŞMASI
ŞENİZ İMAMOĞLU

DANIŞMAN
DOÇ. DR. BÜLENT YORULMAZ

LEFKOŞA, 2001

K.K.T.C

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN – EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

1958-1974 YILLARI ARASI KIBRIS'TA
YAŞANAN CANLI HATIRALAR

MEZUNİYET ÇALIŞMASI
ŞENİZ İMAMOĞLU

DANIŞMAN
DOÇ. DR. BÜLENT YORULMAZ

LEFKOŞA, 2001

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	1
Giriş.....	2
1963 Yılı Anıları.....	3
Emine İmamoğlu.....	4, 5, 6, 7, 8
Salahi İmamoğlu.....	9, 10
1974 Anıları.....	11
Hüzeyme Akkaya.....	12, 13, 14
Süleyman Asilkan.....	15, 16, 17, 18, 19
Nevin Kayra.....	22, 23
Yer Adları Dizini.....	24, 25, 26, 27
Şahıs Adları Dizini.....	28, 29

I

ÖNSÖZ

Bu bitirme tez çalışması 1958 – 1974 arasında Kıbrıs'ta Türk toplumunun ne zorluklardan, ne mücadelelerden geçerek bu günlere geldiklerini anlatmak ve gelecek genç kuşaklara toplumsal tarih bilincini kazandırmada bir katkıda bulunmak için yazılmıştır.

Bu çalışma tamamen olayları yaşayan kişilerden yararlanarak hazırlanmıştır. Ayrıca esas hedef bu yaşanan tarihi olayları canlı tutmak, geçmişini ölü bir tarih olarak değil, her zaman yaşatmaktır. Ancak o zaman bu olaylar gelecek için bir ışık tutmuş olacaktır.

BenTürkeloji öğrencisi olarak bu çalışmayı büyük bir zevkle yaptığımı ve bu çalışmayı üstüme düşen görevi layıkıyla yerine getirdiğime inanmaktayım. Bana bu konuda ışık tutan değerli Bölüm Başkanım Doç.Dr. Bülent YORULMAZ'a ve değerli bölüm hocalarıma teşekkür ve saygılarımı sunar, bu çalışmanın gelecek kuşaklara faydalı olmasını temenni ederim.

Saygılarımla,

Şeniz İMAMOĞLU

GİRİŞ

Bu çalışmada, bu gün Kıbrıs'ta yaşayan Türkler bundan beşyüz yıl önce Türkiye'nin çeşitli yerlerinden gelip adaya yerleşmiş, zaman içerisinde tarihiyle, kültürü, dini, örf, adet ve gelenekleriyle Türklük karakterini canlı tutmuş bir toplumdur.

Kıbrıs'ı silah zoruyla Yunanistan'a bağlama amacı ile kurulan E.O.K.A örgütü, 1 Nisan 1955 te harekete geçtiği zaman karşısında iki engel görüyordu.1. Engel İngilizler, 2. engel ezeli düşman olarak gördükleri Türklerdi. İşte Türk toplumu bu güce karşılık önce Volkan diye bir örgüt kurdular. Daha sonra büyüyen saldırılar karşısında daha düzenli bir teşkilat ihtiyaçları olduğu için daha ciddi, disiplinli T.M.T'yi kurmuşlardır.

Kıbrıs Türk ve Rum toplumları arasında 1955'e kadar süren soğuk savaş daha sonra 1963'ten 1974'e kadar 11 yıl soykırım ve sıcak savaş olarak sürmüştür. Ama türk toplumu tüm bunlara baş eymemiş ve Anavatan Türkiye sayesinde 20 Temmuz 1974'te özlediği barış dolu huzurlu günlere kavuşmuştur.

1963 YILI ANILARI

Köyümüz Lefkoşa kazasına bağlı rumlarla karışık küçük bir köydü. 21 Aralık 1963'e kadar yaşantımız güzeldi. Henüz 7 yaşındaydım. 21 Aralık hadiseleriyle hayatımız tamamen değişmiş kötü günlerimizin başlangıcı olmuştu. Rumlar önce civar köylerimiz olan Ayvasıl'da katliamlara başlamışlardı. Orada yaşayan insanların çoğunu öldürmüşlerdi. Bu köyden çok az Türk kaçıp kurtulabilmişti. Şilluray'ı (Yılmazköy) yakıp yıkmışlar oradaki Türkleri de kimilerini öldürmüşler, kimilerini göçe zorlamışlardı. Bizleri 21 gün köyün içine hapsettiler, erkeklerin ellerinde olan av tüfeklerini topladılar, kadınları ve çocukları aç, susuz evlerinde olanlarla yetinecek kadar yiyeceklerle bırakarak her gün ölüm korkusuyla göz habsinde tutmuşlardı. Köye giriş çıkışları tutuyorlar, köyde elektrik, telefon hiç birşey yoktu. Kesinlikle dışarıyla bağlantı kurmamız olanaksızdı. Ben çocuktum hatırladığım kadarıyla bir gün köyümüze İngiliz askerlerini taşıyan bir helikopter inmiş ve köyün durumunu öğrenmişlerdi. Ertesi gün zırtlı araçlarla konvoy oluşturup aralara sivil araçlar, kamyonlar koyarak bizi ve bütün Türkleri oradan aldılar Lefkoşa'ya getirmiştiler. Kış günüydü hava çok soğuktu. Lefkoşa'ya geldiğimizde kimi aileler Lefkoşa'ya kimileri akraba yanlarına dağılmışlardı. Bizler yine kamyonlarla Fota'ya (Dağyolu) götürülmüştük. Köye bizden önce Yılmazköy'lüler de göç etmişti. Kahvehaneler, boş evler, kapısız penceresiz evler dahi dolmuştu. Bizler kaç aile olduğumuzu hatırlamıyorum hepimiz açıkta kalmıştık. Yağmur ve soğuk vardı. Sonra bir ailenin eşeğinin yaşadığı bir ahıra yerleşmiştik. İçi saman ve eşek pisi ile dolu, kerpiç, kapısız, penceresiz, damı dahi yer yer çökmüş gökyüzü görünüyordu. Eşegi çıkarıp oraya yerleşmiştik. Sağlam olan köşelere battaniyeler koydular ve orada yatmıştık. Ertesi gün 80-

90'lık bir ninenin eski evine götürüldük bir müddet orada, daha sonra yine köylü bir adamın arabasının garajına yerleştirilmiştik. Her gün iâşe olarak yaşamaya çalışıyorduk. Bu arada babam gönüllü Boğaz'da askerlik yapmaya başlamıştı. O zamanlar Boğazda askerlere yemekleri kazanlarda odunlarla pişirilerdi. İşte babama da her gün odun kesip eşekle taşınması görevini vermişlerdi. Daha sonra babam eski terkedilmiş yıkık dökük bir ev bulmuştu. Hemen bizi de oraya taşımıştı. Pencerelerine tahtalar çakıp derme çatma bir kapı ile oturulabilecek bir hale getirmiştik. Böylece artık annem de gönüllü olarak Boğaz'da Sancaktarlıkta birçok kadın gibi çalışmaya askerlere yemek yapmaya başlamıştı. Ağabeyim henüz 17 yaşında idi. Nisan 1964'de bir bayram gecesi Rum askerleri Beşparmak Dağı'na sızma yaparak birçok askerimizi şehit etmişler. Ayrıca yaralı ve kaybolanlar olmuştu. O gece ağabeyim ve bir arkadaşına da ellerine birer silah vererek öncü olmaları istenmişti. Üç mevzilere doğru ilerlerken Rumun tuzağına düşerek esir olmuşlardı. Ancak biz ağabeyimin ölü mü sağ mı olduğunu ancak 3 ay sonra öğrenebilmiştik. Annemin babamın gece gündüz ağlayıp, kapı kapı gezip haber almaya çalıştıklarını morgları, hastahaneleri gezdiklerini şu an gibi hatırlıyorum. Günlerden bir gün akşama doğru kapımıza Kızılhaçtan birileri gelmişti. Yanlarında tercümanları vardı. Bize ağabeyimin ve 3 arkadaşının daha Rum hapisanesinde esir olduklarını sağ oldukları söylemişlerdi. Annem bu haber karşısında düşüp bayılmış günlerce hastahane yatmıştı. Daha sonra Kızılhaç bu 4 askerini sadece annelerini almak kaydıyla onları hapisaneye götürüp oğullarıyla görüştürmüşlerdi. Ancak arada tel ve cam engellerle birbirlerine bakabilmişlerdi. Bu görüşmeler daha Sonra ayda bir onbeşde bir olmaya başlamıştı. Babam asker olduğu için onu ziyarete hiç gidemezdi.

Yalnız annem gidebiliyordu. Ancak yerimizden malımızdan olmuştuk, babam ve annem gönüllü olarak çalışıyorlardı ve hiç paramız yoktu. Sadece babam ve anneme birer paket sigara veriyorlardı. Annem ağabeyime gidebilmek için bu sigaraları satıp öyle gidebilirdi. Sonunda 22 ay çektiği işkencelerden sonra nasıl anlaştıklarını bilmiyoruz ama Makaryos ağabeyim ve 3 arkadaşını sürgüne göndereceğini duymuştuk. Ama nereye sürüleceklerini bilmiyorduk. Bunu ne onlar ne biz bilmiyorduk. Annemin ve babamın çektiği acıları hala bugün gibi yaşıyorum. Daha sonra Erenköy'e çıkan Türk öğrencilerle aynı gemiye konup Türkiye'ye gönderildiler. Ağabeyim ve arkadaşları kapalı araç içinde Gemikonağı'nda gemiye bindirildiler ancak nereye götürüleceklerini bilmiyorlardı. Çünkü hiç birşey görmemişler ve kimseyle konuşturulmamışlardı. Gemi hareket edip Türk kara sularına açılınca pencereden Türk bayraklı hücumbotları gördüler ve işte o anda içeriye bahriyeli Türk askerleri gelip onları aslanlar gibi bağrına basıp onları Türkiye'ye götüreceklerini öğrendiler. Artık kurtulduklarını özgür olduklarını anlamışlardı. Türkiye'de onları komutanlar çiçeklerle karşılayıp en iyi şekilde misafir etmişlerdi. Onları Ankara'ya yerleştirmişlerdi. Ağabeyim bir yıla yakın bir zaman orada kaldı. 5 sene Kıbrıs'a dönmek üzere sürgün edilmişti. Ancak Londra'da yaşayan dayım ona yardım edip onu yanına almıştı. Ağabeyim orada işe başlamıştı. Evlenmiş çocuk sahibi olmuş ve beş sene evli olduğu için İngiliz tabası olmuştu. İşte o zaman Kıbrıs'a ziyaretimize gelmişti. Evimizden 17 yaşında çocukken çıktı ve seneler sonra evli, çocuklu olarak ziyaretimize geldiğinde sevincimiz görülmeye değerdi. Gece saat 4'te eve geldiğimizde kurbanlar kesildi. Ertesi gün düğün yapıldı. İşte o zaman bizim evde yüzler güldü. Senelerce evimizde bayram bilinmedi, kutlanmamıştı. Ancak onların gelişiyle evimiz

neşelendi. Bir ay da olsa yüzümüz gülmüştü. Tatilleri bitince tekrar Londra'ya geri dönmüşlerdi. Evimizdeki neşe yine sönmüştü ama eskisi gibi değildi. Onun hayatta olduğunu, bir ailesi olduğunu biliyorduk. Sadece gurbet acısını çekiyorduk. Ben 7 yaşına kadar ağabeyimle ne kadar beraber olmuşsam o kadarını biliyorum. Ondan sonra onun acısı, hasretiyle yaşadım ve yaşıyorum. Birbirimizi çok seviyorduk. Ama birbirimizi daha tanımadan birlikte olmadan koparıldık. Daha sonra düğününe geldiler. Bir kaç ziyaretten sonra babamın ölümüne geldi gitti. Yıl 1995 ağabeyimin hastalık haberini aldım. 31 Aralık 1995'te yanına gittim. Ne acıydı ki kanser olmuştu. Ne yazık yanında 15 gün kalabilmişim. Çünkü Annem kalp hastası idi ve her geçen gün biraz daha kötü oluyordu. 15 Şubat 1996'da annemi kaybettim. O çok sevdiği oğluna ve ağabeyim o çok sevdiği annesine hasret gitmişlerdi. Çünkü o sıralar ağabeyim kanserle mücadele için hastahane de yatıyordu. 8 Ekim 1996'da ağabeyimi kaybettim. Herkesin yeri ayrı, acısı büyük. Ama bizimki bir başka. Çünkü ben ona o bana doyamadım. Hayatta 17 yaşından sonra çektiği acılar ve işkencelere ancak 49 yaşına kadar dayanabildi. Ölürken kendisine Rumlardan kalan arkasında sigara söndürülmüş izleri ve el parmaklarında, omuz kemiğinde olan kırıklardı. Bunlar gözle görülenlerdi. Ya gözle görülmeyen acılarla, aile ve vatan hasretiyle bu fani dünyadan göçüp gitmesine ne demeli. Ama onunla her zaman gurur duyuyorum. Bu dünyaya şerefli geldi şerefli gitti. Bu vatan için 17 yaşından sonra hem kendisinin hem de bizlerin hayatı zehir oldu. Ancak ona acılarını unutturacak onu onure edecek hiç bir hatıra dahi verilmedi. Aranılmadı, sorulmadı. Ancak o öyle büyük ve onurluydu ki hiç kimseye gidip ben falanım deyip birşey istemedi. El yerlerinde öldü oralarda gömüldü. Şehit olsaydı bir kurşun yedi bir defa ölürdü. Ancak o 22 ay her gün ölüp ölüp

dirilmişti. Ama yine de şerefiyle ölmüştür. Tanrıdan tek dileğim, artık böyle acıları bizlere ve tüm insanlara yaşatmamasıdır.

EMİNE İMAMOĞLU (45)

LEFKOŞA

Tarih 1963 21 Aralık sabah bir kötü haberle uyandım. Lefkoşa, Limasol, Baf, İskele ve tüm köyler çarpışıyor. Velhasıl bir savaş, ölüm kalım savaşı. Birkaç gün devam eden çarpışmalardan sonra Limasol' da, Lefkoşa ve her yerden ateş kes haberi alınıyordu. Çıkamadığımız köyümüzden ateşkes oldu diğе kimisi yakın köylere, kimisi köyümüz Çamlıca'dan Limasol' as gidip geliyordu. Ben de o zaman 19 yaşındaydım. Çok heyecanlı hatta barışolduğı için üzölmüştüм. Çünkü Rumların silahlandığını öğrendikçe tedirgindik. Her şey bir an önce olsun bitsin diyorduk. Limasol çarpışmasında Limasol'a bizlerden takviye etmek için ben ve bazı arkadaşlarımı da görevlendirmişlerdi. Araba ile Yalova köyüne oradan da tarla yolundan Limasol'a ulaşmamız söylenmişti. Düzkaya'dan geçerken orada bizi ikinci bir emre kadar beklettiler bu bekleme bize çok uzun gelmişti. Biz bir an önce Limasol'a gidip orada Ruma karşı çıkmak istiyorduk, ancak nasip olamdı. Ondan sonra yollar açıldı, ateş kes oldu. İşte o andan sonra gençliğin verdiği heyecanla Limasol'da ne oldu ne kaldı merakı ile köy otobüsü ile Limasol'a giderken Rum polisi ve askerleri beni yoldan aldılar ve beni hiç bilmediğim bir polis karakoluna götürdüler. Kısa namlulu silahlarını hiç üzerimden çekmediler. Bana çeşitli küfürler ve hakaretler yapmışlar beni sorguya almışlardı. Amaçları köyümüzde asker varmı yokmu öğrenmekti. Önceleri beni Türkiyeli sanmışlar Kıbrıslı olduğuma inanmamışlardı. Beni sorgulayan Seit isminde bir Rum kadınla evli ve çocukları olan bir polisti. Ben Seit isimli polisi daha önceden tanıyordum. Bir Türkün beni sorgulaması az da olsa korkularımı hafifletmişti. Ne de olmasa o da Türk kanı taşıyordu. İşte bunun için rahattım. Ama bir bakıma da beni bir türkün sorgulaması ona karşı duyduğum kin ve nefreti engelleyememişti. Ama en sonunda Seyit bana merak etme ben seni kurtaracağım gibisinden mesajları gözü ile ifade ediyordu.

Demek oluyor ki hiçbir zaman bir Türk ne koşullarda olursda olsun bir Türke düşman olamaz. Nitekim nasıl etti nasıl yaptı hala bilmiyorum aileme haber gönderdi Bizimkiler TMT mensuplarına durumu bildirip onların aracılığı ile beni Rumlardan kurtardılar.

Tutukluluk anında beni ençok kahreden keşke Limasol çatışmalarına gitsem ve ölseydim. Çünkü elim silahlı ölecektim. Ama tutukluluk anında elim kolum bağlı çaresiz bir şekilde ölümü beklemek çok kötü bir olaydır.

SALAHİ İMAMOĞLU (55)

TÜRKMENKÖY

1974 YILI ANILARI

Yıl 1974 Limasol'da oturuyorduk. 20 Temmuz Barış Hareketi başlamıştı. Eşim o sıralar polis çavuşu ve T.M.T'de Sancaktarlıkta görevliydi. Eşimin ismi Osman Akkaya dır. Savaş resmen başlamıştı. Eşimin görevli olduğu binaya bomba düşmüştü. Yanındaki arkadaşı gözünün önünde şehit olmuştu. Kendisi saklanarak panik içinde eve gelip bize olanları anlatır ve saklanmamız gerektiğini söylemişti. Ama Limasol işgal edilmiş, evlerin kapıları tek tek çalınıp kadın, erkek, çocuk demeden herkes esir alınmıştı. Türk Rum karşılıklı savaşımaya başlamışlardı. En sonunda bizim kapıda çalınmış ve bizide giydiğimiz kıyafetlerle alıp diğer Türkler'in yanına götürmüşlerdi. Bütün halkı Limasol Halk Evi bahçesinde toplamışlardı. Bu sırada Rum askerleri Kamyonlarla yanımıza geldiler. Kadın ve erkekleri farklı taraflara ayırıp erkekleri deyim yerinde ise ; kurbanlık kuzular gibi kamyonlara koyup Limasol'daki esir kampına götürdüler. İlk anda onları nereye götürüp,onlara ne yapacaklarını bilmiyorduk. Daha sonra öğrendik. Kadınlar ve çocuklar ise üzüntü ve gözyaşları içinde öylece kaldık. Daha sonra bizleri evlerimize gönderdiler. Günlerce hiç haberlerini alamadık. Bir karar sonucu Kızılhaç aracılığı ile onlara yemek gönderebileceğimiz haberini almıştık. Bu bizim için yanan kalplerimize bir umut bir ışık olmuştu. En azından onları öldürmediklerini biliyorduk. Kızılhaç yaptığımız yemekleri onlara götürüyordu. Bazı aileler bu yemekler arasına küçük notlar yazıyorlardı. Ancak böyle haberleşebilirdik. Bu notlar bazen bulunur ve tüm yemekleri geri gönderip ellerindeki esirlere işkence yapıyorlardı. Bunları duydukça o kadar daha üzüldük. Üstelik Rumlar

benim eşimin T.M.T'de çalıştığını bildikleri için onu ayrı bir hücrede tutuyorlardı. Her gün ona işkence yapıyorlardı. Sonuçta amaçları Türkler hakkında bilgi almaktı. İşte bütün bu kötü olaylar 20 Temmuz Barış Harekati'nin başarı ile sonuçlanmasından dolayı 3 aylık esirlikten sonra eşim şeker hastası olduğu gerekçesiyle Türklerin elinde bulunan Rum esir hastalarla değiştirilip Lefkoşa'daki Türk kesmine gönderildi. Böylece özgürlüğüne kavuşmuştu. Sıra bizi Rumlar tarafından işgal edilmiş Limasol'dan Lefkoşa'ya geçirmek kalmıştı. İşte bir rum, ailesini Kuzey'den Güney'e geçirmek için eşimle anlaşıp karşılığında bizi de Lefkoşa'ya geçirebileceği sözünü verir. Fakat eşimin T.M.T 'den olduğunu öğreninceler barikattaki Birleşmiş Milletler ve Rum'lar bunu kabul etmezler Ama genede rum da kendi ailesini geçirmek için gizli yollardan sadece beni ve çocuğumu geçirmenin çarelerini düşünüyordu. En sonunda aklına bir fikir gelmişti. Ama kayınvalidem ve eniştem kalacaklar, rum bizi kendi eşi ve çocukları diye kendi arabası ile geçirecekti. Sadece dört beş tane barikadı biz arabadan inip tarlalardan geçecektik. Tüm bunları kabul etmiştik. Çünkü başka seçeneğimiz yoktu. 10 Kasım günü sabahın erken saatlerinde yola koyulmuştuk. Bu yolculuk benim için çok kötü olmuştu. Çünkü hiç tanımadığım bir rumun yanında kendimi onun eşi diye tanıtarak, barikatlara yaklaştığımızda 4 yaşındaki çocuğumla tarlalardan yürüyerek geçmiştik. Ama herhalde Allah insana zor anında ne korku ne yorgunluk hissini tattırır. Çünkü hiç korkmuyordum, tek düşüncem eşime kavuşmaktı işte bu zor yolculuktan sonra son barikata gelmiştik. Ordaki Rumlar bize çok zorluk yapmışlardı. En sonunda bizden rüşvet istediler. On beş Kıbrıs Lirası vererek son barikadı da geçmiştik. Bu barikattan sonra eşimle kavuşmuştuk. O andaki duygularımızı anlatmak mümkün değil. Çünkü birdaha hiç birbirimizi

göremiyeceğimizi düşünüyorduk. Ama artık birbirimize sarılmış sadece ağlayabiliyorduk. Tümbü zorluklardan sonra Türk askerinin başarısı ile tutsak köyler kurtulmuş esirler değiştirilmiş Rumlar güneye Türkler kuzeye aktarılmıştı. İnşallah bir daha böyle kötü günleri görmeyiz.

HÜZEYME AKKAYA

DİKMEN

Yıl 1973 Limasol ilçesinde Binatlı (Polemitya) köyünde yaşıyorduk. Binatlı köyü iki bölgeden oluşuyordu. Yukarı Binatlı; 320 civarında tamamen türklerin oluşturduğu bir bölge, Aşağı Binatlı ise 1800 Türk karşılığı 7000 Rumdan oluşan karma bir köydü. 1974 yılında Aşağı ve Yukarı Binatlı'nın bölük komutanlığını yapıyordum. 1974 yılında amaç ENOSİS olmasına rağmen Makariyos ve Yunan Cuntasının fikirleri çatışmaya başlamıştı. Makariyos uzun vadeli mücadele düşüncesinde idi. Yunan Cuntası ise kısa yoldan hedefe ulaşmak istiyordu. Bundan dolayı aralarında ittifaka düşmüşlerdi. 15 Temmuzda Yunan Cuntası Rumların talimatı ile Kıbrıs' taki Kıbrıs Rum Milli Muafız Ordusu E.O.K.A' nın büyük desteğini alarak Makariyos'a darbe düzenlemişler ve yönetimi ele geçirmişlerdi. 15-20 Temmuz tarihleri arasında E.O.K.A ve Makariyoscular arasında çok şiddetli çarpışmalar yaşanmaktaydı. O kadar ki Dereler rum ölüleri ile dolmuştu. Bu darbeler sonunda hedefin ENOSİS'i gerçekleştirmek olduğunu anlayan Türk liderleri, Türklere karşı girişilecek herhangi bir saldırıya karşı tüm ada safında seferberlik ilan etmişler ve eli silah tutan tüm erkekler T.M.T saflarında göreve çağırılmışlardı. Biz alarım durumunda olayların gelişmesini bekliyorduk. 19 Temmuz günü ben mevzileri dolaşp karargaha dönmek üzereyken evi sınıra yakın köylü bir arkadaşımıyanıma yaklaştı ve solcu olduğunu bildiğimiz Ahile isminde bir Rumun kendi evinin samanlığına saklandığını 3 gün orada olduğunu söyledi. Bu arada evin önünde konuştuğumuzu duyan sığınmacı Rum ağlayarak yanımıza geldi ve adeta ayaklarımıza kapanarak onu E.O.K.A cılara teslim etmememiz için yalvarmıştı. Bu manzara karşısında bizim onu E.O.K.A cılara teslim etmememiz olanaksızdı. Ancak kendi aralarında olan olaylara bizi karıştırmamasını ve olduğu yerde sığınmasını istedik. 20 Temmuz sabahı radyodan Kıbrıs'a hareketin başladığını öğrendik ve müthiş bir sevinç yaşadık. Ancak sevincimiz çok kısa sürdü. Çünkü sabah saat 7 de

köyümüzün 2 Km doğusunda bulunana Rum Milli Muafız Ordusu kampından silahlanarak köyümüze karşı saldırıya geçtiklerini gördük. Köyümüzün çevresi tamamen Rum köylerinden oluşmaktaydı. Saat 7:30 civarında çarpışmalar tamamen başlamıştı. Elimizdeki az miktarda silahla direnmeye çalıştığımız kadar çalıştık. Az bir zamandan sonra Limasol' daki merkez karargahla haberleşmemiz kesilmişti. Saat 11 den sonra köydeki köy telefonuna sürekli olarak telefon eden Rumlar Limasol'u ve tüm Limasol kazasındaki Türk köylerinin teslim olduklarını ve bizim de teslim olmamız gerektiğini söylüyorlardı. Teslim olmadığımız takdirde kadın çocuk demeden hepimizi öldüreceklerini söylüyorlardı. Bunların ne kadar doğru olup olmadığını bilemediğimiz için direnmeye devam ediyorduk. Ancak gittikçe sıkışıyorduk. Çünkü çok ağır silahlarla dörtbir tarafımızı sarmışlardı. Bundan dolayı birçok mevzimiz geri çekilmek zorunda kalmıştı. Adeta bir panik yaşıyorduk. Öğleden sonra köye hakim tepeler üzerine yerleştirdikleri ağır silahlarla kadın ve çocuklarla dolu bir evi devamlı aleşaltına almışlardı. Eğer teslim olmazsak havan atışına başlayacaklarını ve tüm evleri yerle bir edecekleri tehdidinde bulunuyorlardı. Saat 4 civarında tamamen köye girmek üzereydiler. Devamlı pilli hoparlörlerle teslim olmamızı anons ediyorlardı. Saat 4.30 da ateşi kesmelerini ve görüşmeye hazır olduğumuzu bildirdik. Sınırdaki komutanları ile buluşup şartlarını, ne istediklerini öğrendik. İstekleri tüm silahlarımızı teslim etmemiz ve elli yaşınakadar herkesin onlara tesli olmalarıydı. Bunun üzerine 2 saat bize mücadele etmelerini istedik. Bunu kabul ettiler. Geri döndüğümüz zaman 2 saat sonra akşam olacağını, gece karanlığında elimizde silah olduğu için köye girmeye cesaret edemeyecekleri düşüncesi ile sabaha kadar beklemenin uygun olacağını düşündük. Radyodan dinlediğimiz haberlerde Limasol'a bir çıkartmanın olmayacağını anlamamıza rağmen yine de kanton bir Türk bölgesi olan Evdim bölgesine bir hava indirmesi olabileceği

düşüncesi ile zaman kazanacağımızın uygun olacağını düşündük. Köyün dışına çıkıp sabahı bekledik 21 Temmuz sabahı radyodan Girne, Lapta, Karava bölgelerinde çatışmaların devamettiğini öğrendik. Bu arada Rumları köy dışında buldukları birkaç Türkü şehit ettiklerini öğrendikten sonra direnmenin bir katliama sebep olacağı düşüncesi ile köydeki halkın teslim olmaları için emir verdik. Ben ve birkaç arkadaşım görevimiz icabı ile yakalandığımız takdirde öldürüleceğimizi bildiğimiz için köye geri dönmedik. Gece karanlıktan istifade ederek İngiliz askerine ulaşabiliriz düşüncesiyle dağda beklemeye başladık. Rumlar'da askeri araçlarla ova ve dağları aramaya başlamışlardı. 21 Temmuz günü tam hava kararacağı saatlerde etrafımızın sarıldığını ve hoparlörle benim ismimi anonsettiklerini duyduk. 4 arkadaşım beni orada yakalamışlardı. Bizim şansımız o gelen Rum askerlerinin yabancı olup bizleri tanımamaları olmuştu. Bizi alıp köydeki Rum karargahına getirmişlerdi. Karargaha girerken karargahın kapısında kan izleri ile karşılaştık. Bu arada köyde tüm erkekleri karargaha topladılar ve otobüsle Limasol'da bulunan esir kampına taşımışlardı. Karargahta teker teker isimlerimizi sordular, beni orda bırakıp diğer arkadaşlarımı da esir kampına gönderdiler. Beni orda bırakmalarının sebebi komutan olduğumu biliyorlardı ve beni bilgi almaları için kullanacaklardı. Durumu Limasol'daki komutana bildirdiler. Bu arada bana kapıdan girerken kanları gördüm mü diye sordular. O kanlar Raşit'in kanlarıdır (17 yaşında bir Rum tarafından öldürülen bir Türktü) Bu olay tüm Türk esirleri karşısında olmuştu. Ben bu olayı sonradan öğrendim. Seni de az sonra Raşit'in yanına göndereceğim diye tehditte bulundular. Limasol'daki komutandan aldığı emir üzerine beni ve 1963 yılında köyümüzün komutanı olan Ali Sıtkı Bey dışında tüm esirleri Limasol'daki esir kampına naklettiler. 22 Temmuz sabahı 2 askeri araç üzerine monte ettikleri makineli tüfeklerin namlusu ucuna birine beni diğerine Ali

Beyi bağlayarak sabah 8:00 de köy dışına çıkarıp daha Türk olup olmadığını aramaya başladılar. Karargahtan çıkarken komutanları Türkler size ateş açarsa ikisini de vurun talimatını verdi. Sabah 8:00 den ÖS 4:00 kadar dağ tepe dolaştık. Saat 4:00 de köyümüze 8-10 Km uzakta olan Ayrini Rum köyüne vardık. Bir çeşme başında durduk. Tümrum askerleri çeşmeden su içmeye koştular. Biz de susamıştık ama bağlı olduğumuz için ancak sağa sola bakıp birilerinin bize su vermesini bekliyorduk. İşte 19 Temmuz günü daha önce anlattığım Türkün evine sığınan Ahile ismindeki Rumu görünce 3 gün önce yaşadığımız olaydan dolayı bana biraz su getirmesini rica ettim. Bana verdiği cevap ‘ zehir iç köpek’ olmuştu. Ben de kendisine ‘3 gün önceyi ne çabu unuttun’ dedim. Verdiği cevap o bizim aramızdaki mesele idi. Şimdi düşman Türktür dedi. Sonuçta bana su vermedi. Bizi tekrar karargaha götürdüler. Bu arama sonucunda Türk bulamamıştık. 23 temmuz günü bizide Limasol esir kampına götürdüler. Bir hafta orada kaldıktan sonra tüm esirleri bir Rum okuluna naklettiler. Her odaya 50-60 kişi balık istifler gibi yerleştirdiler sırt üstü yatmamız mümkün değildi. Günlerimiz çeşitli tehditler ve baskılar altında 14 Agustosa kadar sürmüştü. 14 Agustos sabahında esir kampına gizlice sokulan radyodan II. Harekatın başladığını öğrendik. Ancak başka haber dinleyemedik. Çünkü odalar kapandı, başımıza 4-5 Rum askeri koymuşlardı. Rumlar radyoları sonuna kadar açmışlar oyun havaları marşlar çalıyorlardı. Zaman zaman şanlı Rum ordusu İstanbul’a girmiş yakında Ankara’ya yürüyecekti diye yalan yanlış anonslar yapıyorlardı. Öğleden sonra dışarıdan gelen bir rum askeri beni işkence odasına götürdü. Ancak filimlerde gördüğümüz işkencelere maruz kalmıştık. Ayağımda terlikler vardı. Önce sigara ile ayaklarımı yaktilar. Yumruk, tekme bayıltıncaya kadar çeşitli işkenceler yaptılar. Beni ayıltmak için kovalarla su döktüler. 45 dakika böyle sürdü. Sonra beni diğer arkadaşlarımın yanına götürdüler. Göğsümde müthiş ağrı

vardı. Esir kampında bulunan Türk doktor beni muayene etti. Bana ağrı kesici verdi. Günlerce sırt üstü yattım. Çünkü kaburgalarımı kırmışlardı. Yemek yemeyi bile abimin yardımı ile başarıyordum. Kaldığımız okuldan evimiz görünüyordu ama ailemizden haber almak mümkün değildi. Ancak haftanın belli günlerinde Kızıhaç ile bize yemek gönderiyorlardı. Bize bu yemeklerle bazı teknikler kullanarak mesajlar gönderiyorlardı. Örneğin bu mesajları tuvalet kağıdına yazıp tekrar rulo edip bize gönderiyorlardı. İşte bu yollarla haberleşebiliyorduk. Bu kötü günler 95 gün devam etmişti. Rum ve Türkler arasında yapılan esir mubadelesi antlaşması ile esir kampından 22 Ekim 1974 günü Ledra Palace' ta rum Türk esirleri değiştirilip özgürlüğümüze kavuşmuştuk. Güneyde kalan ailemiz ise İngiliz Üslerine sığındıktan sonra yine rum ve Türkler arasında yapılan nüfus mubadelesi antlaşmasına uygun olarak İngiliz üslerinden Türkiye'ye oradan da Şubat 1975 yılında gemi ile Kuzey Kıbrıs'a gönderilmişlerdi. Ben ailem gelinceye kadar Lapta da görevime devam ettim. Daha sonra şu anda yaşadığım Geçitkale köyüne yerleştim. Ailem de Kıbrıs'a gelince orada tekrar birbirimize kavuştuk. Halen Geçitkale'de Rumlardan uzak huzurlu bir şekilde yaşıyoruz.

SÜLEYMAN ASILKAN (55)

GEÇİTKALE

Tarih Temmuz 1974 d .  amlıca (Bladanisya) köyünde oturuyorduk. Temmuz ayı
tarım toplama zamanıydı. Her yıl gibi bu yıl da komşu köy G ka a ' a (Aleftora)
tarım paketlemeye gitmi tik. Birkaç gün gitmi tik ki Makariyos'un ölüm haberini
aldık. Günlerden Pazartesi idi. Biz bu haberden çok etkilendik ve çok korkmu tuk.
Çünkü G ka a  köyü Rum ve Türk karı kolan bir köydü. Her  eyimizi orada bırakıp
telas  inde köyümüze geri d nm  t k. Makariyosun ölümüne çoğu insanlar çok
sevinmi ti. Biz ise bu olaydan çok  z lm  t k. Çünkü savaş  ıkaca ından
korkuyorduk. Aslında bizim köyümüzde Rum yoktu ama Rumlarla karı k olan Türk
köylerinde bazı kötü olaylar olamaya ba lamı tı. Bu günün ardından haftalarca etraf
köylerden silah sesleri geliyordu. Biz bu seslerden çok huzursuzluk ve korku
duyuyorduk. Bu korkulu karanlık günleri hiç unutmayaca ız. En sonunda Türkiyenin
adaya ayak bastı ını duyduk. Biz güneyde köyümüzde olduğumuz halde kuzeyde
Be parmak'larda yaşanan savaşın; top, tüfek sesleri ve gök yüzüne çıkan alevlerini
görebiliyorduk. Bundan dolayı çok  z l yorduk. İkinci gün Baf savaşa girmişti.
Baf'tan komutanlar gelip bize on dakika  inde köyümüzü bo altmamızı
s ylemi lerdi. Çünkü bütün Türk köyleri bo altılmı tı. Ne yazık artı ne yapacağımızı
b lememi tik. Düzkaya (Evdim) isminde komşu köye kimisi yaya olarak kimisi
otobüslerle gitmi tik. Ama bir de baktık ki bu köy de bo almı  ve onlar İngiliz
 slerine sı ınmı lardı. Bizim de yapacağımız tek şeyin İngiliz  slerine sığınmak
olduğunu d   nm  t k, ve İngiliz  slerine sı ındık. Ama halen ne olaca ımızı
b lm yorduk. Bu endi elerimizden bir tanesi de acaba İngiliz bizi Ruma mı verecek
di e d   nmemeizdi. En sonunda İngiliz iki gün sonra bizi ve tüm Türk köylerinden
toplanan insanları  imli bir sahaya topladılar bu  imli sahada bize çadır kurdular. On
be  kişiye bir çadır vermişlerdi. Kırk günlük çocuklarımızla bu çadırlarda 6 ay en
kötü şartlarda yaşama mücadelesi verdik. Gece yatır, gündüz  imlerden çıkan

sulardan ıslak bir şekilde uyanırdık. İngilizin köpeklerine verdikleri bisküvilerle, çaylarla çocuklarımızı beslemek zorunda kalmıştık. Tüm bu zorluklara rağmen 6 ay boyunca hamile olan kadınlar Avrotur hastehanesine, İngilizler tarafından götürülür doğurduktan sonra 3-4 gün zarfında yeni doğan bebek ve anesi çadır hayatına tekrar devam ederdi. Ta ki Anavatan sayesinde Aralık 1974 de bizi Adana'ya taşıyana kadar. Bundan sonra Mersin'e ilk öğretmen yurduna yerleştirilerek bir süre orda kaldık. Yeni yılda yani 1975 de tekrar gemi ile Kuzey Kıbrıs'a getirildik. Aslında Güney Kıbrıs'tan çıkıp, Kuzey Kıbrıs'a getirilmiştik. Ama sanki bambaşk sesiz adaya gelmiştik. 26 seneden berri de Türkmenköy'de mutlu bir şekilde yaşamaktayız.

NEVİN KAYRA (59)

TÜRKMENKÖY

Yıl 1974 idi. O zamanlar 11 yaşında bir çocuktum. Abohor'da (Cihangir) oturuyorduk. Sıcak bir yaz sabahı, babam her zamanki gibi erken kalkmış, görevine gitmişti. Babam polisti. Beyköy'deki barikatta bir Rum bir İngiliz polisle görev yapıyordu. Bazı duyumlaralmıştı. Ters giden bir şeyler vardı.Otomobilini barikatta bırakıp yürüyerek eve gelmişti. İyki de gelmişti..... Sonradan öğrendiğimize göre; nöbet yerine o ayrıldıktan hemen sonra bomba patlamış, barikatla otomobil yerle bir olmuştu.

Babam ninemizin gitmemizi söylemişti. Zaten o gün fırın yakılacak, ekmek pişirilecekti. Babam önemli bir şey yok demişti. Oysa ben evimizin penceresinden Beşparmak dağları'nı görmüştüm. Dağların üstü kıpkızıldı.... Babam köydeki erkekleri toplayacak, önceden gizlice hazırladıkları siperlere gidecekti. Önemli bir şey yok demişti ya!...Gerçekten de öyle gibiydi. Herkes günlük yaşamına devam ediyordu. Ta ki öğleye kadar...

Ninem fırını yakmış, annem hamuru yoğurmuştu. Ekmekler pişmiş, fırındab çıkarılmıştı.Dedem, torbadaki buğdayları el arabasına koymuş,öğütmek üzere değirmene götürmüştü. Derken silah sesleri duyulmaya başlamıştı.Hepimiz ninemin kerpikten evine girmiştik. İşte o gün kerpicin kurşun geçirmediğini öğrenmiştim. Dedem kurşun yağmuru altında sürünerek eve gelmişti. 'Hemen gitmeliyiz ' dedi. Köyün boşaltılması talimat ıgelmişti. Köyümüz Rum köyleriyle çevriliydi. Hepimiz köyün ortasından geçen dereye indik ve sürüne sürüne ilerlemiştik. Eski bir otobüse binmiştik. Yeniceköy'e gidecektik. Yolda kurşunları yarararak ilerliyorduk. Otobüsteki kadınlardan birisine birkurşun saplanmıştı. Kadın yaralanmıştı.İşte ilk kez kurşun yarası görmüştüm. Yeniceköy'e ulaştığımızda akşam üzeri olmuştu, hava kararmak üzereydi. Bu kez Çatoz'a gitmemiz gerektiği söylendi. Gece karanlığında taşlı dikenli dere yataklarından bazen eğilerek bazense sürünerek ilerledik.Çoğumuz

yalıydık ve bunu umursamıyorduk. Sabaha karşı Çatoz'a (Serdarlı) ulaştık. İlk geceyi, 20-25 kişi, bir odada yere serilen torbaların üzerinde geçirdik ve sabah olunca korkunç bir haberle uyandık. Yattığımız odanın üç yanında tam üç tane bomba vardı. Neyse ki şans eseri bu bombalar patlamamışlardı. Uzmanlar çağrıldı ve bombalar imha edildi. 3-4 gün sonra yine bir sabah vakti Konedra'ya (Gönendere) gitmek üzere tekrar yollara düştük ve sonunda Konedra'ya vardık. Oradayken bu kez de babamın ölüm haberi ile sarsıldık. Çünkü babamı geride köyde bırakmış ve ondan hiçbir haber alamamıştık. Derken bir gece vakti hiç beklenmedik bir anda babam çıkageldi. Göğsünden yaralıydı ve kolu askıdaydı. Konedra'da tam 27 gün zor koşullar altında yaşam sürdürdük ta ki o mutlu sabah vaktine kadar. Arık Türk askeri gelmiş rumla savaşmış bizi kurtarmıştı. Savaşın acılarını geride bırakarak, çocuklarımıza savaşız kavgasız bir yaşam sunmak için artık köyümüze dönebilirdik.

HATİCE NİZAM (37)

CİHANGİR

YER ADLARI DİZİNİ

~~A~~ ADANİSYA), 9, 17

ADANA, 21

ALSANCAK (KARAVA), 17

ANKARA, 6, 18

AŞAĞI BİNATLI, 15

AVROTUR HASTAHANESİ, 21

AYRINI, 18

AYVASIL, 4

~~B~~

BAF, 9, 20

BESPARMAK DAĞLARI, 5, 20, 22

BEYKÖY BARİKATI, 22

BİNATLI (POLEMİTYA), 15

BOĞAZ, 5

BOĞAZ SANCAKTARLIĞI, 5

~~C~~

CİHANGİR (ABOHOR), 22

-C-

ÇAMLICA (BLADANİSYA), 9, 20

ÇATOZ (SERDARLI), 22

-D-

DAĞYOLU (FOTA), 4

DŪZKAYA (EVDİM), 9, 21, 16

-E-

ERENKÖY, 6

-G-

GEÇİTKALE, 19

GEMİKONAĞI, 6

GİRNE, 17

GÖKAĞAÇ (ALEFTORA), 20

GÖNENDERE (KONETRA), 22

-İ-

İNGİLİZ ÜSLERİ, 17, 19, 20

İSKELE, 9

İSTANBUL, 18

-K-

KIBRIS, 6

KIZILHAÇ, 5, 12

KUZEY KIBRIS, 14, 19, 21

-L-

LAPTA, 17,19

LEDRA PALACE, 19

LEFKOŞA,4, 9, 13,

LİMASOL, 9, 15, 16, 17,

LİMASOL ESİR KAMPI, 17, 12, 18, 19,

LİMASOL RUM HAPİSANESİ, 5

LİMASOL POLİS KARAKOLU, 9

LİMASOL SANCAKTARLIĞI, 12

LONDRA (LONDON), 7

-M-

MERSİN, 21

-T-

TÜRKİYE, 6, 19, 21

TÜRKMENKÖY, 21

-Ü-

ÜÇ MEVZİLER, 5

-Y-

YALOVA, 9

YENİ ERENKÖY, 22

YILMAZKÖY (ŞİLLİRA), 4

YUKARI BİNATLI, 15

ŞAHİS ADLARI DİZİNİ

-A-

AHİLE, 15, 18

ALİ SİTKİ BEY, 17

-B-

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER, 13, 18, 21

-E-

EMİNE İMAMOĞLU, 8

-H-

HATİCE NİZAM, 23

HÜZEYME AKKAYA, 14

-K-

KIBRIS MİLLİ MUAFIZ ORDUSU, 15, 16

KIZILHAÇ, 6, 7, 19

-M-

MAKARYOS, 6, 15, 20

-N-

NEVİN KAYRA, 21

-O-

OSMAN AKKAYA, 12

-R-

RASİT, 17

-S-

SALAHİ İMAMOĞLU, 10

SEYİT, 9